

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1365594/1

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב דוד ברוך לאו – נשיא, הרב אליעזר איגרא, הרב אברהם שינדלר

המערער: פלוני (ע"י ב"כ טו"ר אריה לייב גרליץ)

נגד

המשיבה: פלונית

הנדון: תביעה להפחתה רטרואקטיבית של מזונות שנקבעו בהסכם בשל שינוי נסיבות שבגיננו היו לעודפים על הצורך ושימשו למותרות שאין האב חייב בהם

פסק דין

לפנינו ערעור האב על גובה חיובו במזונות ובקשתו את ביטולו למפרע משנת 2017. המזונות שולמו לאם במשך השנים על ידי המוסד לביטוח לאומי כפי שהוסכם בין הצדדים בהסכם הגירושין.

רקע

הצדדים נישאו בסיוון התשס"ג (6.03) והתגרשו בסיוון התשס"ח (6.08). לצדדים שני ילדים: [א'], כיום בגיר בן תשעעשרה; ו[ב'], כיום בת שבעעשרה.

האב הגיש את תביעתו לביטול המזונות בבית הדין האזורי בכ' באדר התשפ"א (4.3.21)

טענות המערער

האב טוען כי משנודע לו באקראי שהילדים עברו לדור בפנימייה עוד בשנת 2017 – דבר שנעשה ללא רצונו וללא ידיעתו – הרי שהוצאות הילדים פחתו מאז באופן ניכר ואין הצדקה לסכום הגבוה שנקבע.

לדברי האב כל צורכיהם של הילדים ניתנים על ידי מוסד [...] שבו הם שוהים. לדבריו, הם מגיעים לביקור בבית האם אחת לשבועיים. לדבריו, האם הוציאה את כספה על פינוקים, כמו קניית בגדי מותגים לילדים וכן על קניית מכשירי טלפון סלולאריים לילדים, מוצרים שאין האב חייב על פי דין לספק לילדיו.

בית הדין האזורי נימק את דחיית בקשת האב לביטול המזונות למפרע, וכתב בין היתר כדלהלן:

סביר מאוד שבכל התקופה ממועד הגירושין ואישור ההסכם לאם היו הוצאות רבות העולות על הסכום הנקוב בהסכם הגירושין, ולמרות זאת היא נמנעה מלהגיש בקשה לעדכון דמי המזונות בהתאם לשינויי הנסיבות. למרות זאת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כעת כשהילדים כבר זמן רב בפנימייה והוצאותיה עבורם צומצמו, האב מצא לנכון להגיש בקשה להפחתת מזונות.

ביחס לבקשה יש לקבוע קביעה עקרונית, וכדלהלן:

כשנערך הסכם גירושין שבו נקבעו דמי מזונות בסך הנקוב בהסכם, סכום זה מהווה התחייבות שנועדה לסייע לאם בהוצאותיה הרבות עבור הילדים, בלא שהצדדים יחויבו בהתחשבות שוטפת בכל חודש ובכל שנה מחדש.

על דעת כן נקבעה ההתחייבות – על מנת למנוע מהצדדים לצאת ולבוא תדיר בתביעות משפטיות לאורך כל השנים. בדרך כלל, לעיתים הסכום נמוך מההוצאה הריאלית ולעיתים גבוה, ועל דעת כן ניתנה ההתחייבות מלכתחילה שלא לחייב האחד את השני בדין וחשבון שוטף ושמירת קבלות וכיוצא בזה. מאחר וסביר מאוד שבטרם נכנסו הילדים למוסד החינוכי שבו הם לומדים כעת האם הוציאה עבורם סכום הגבוה בהרבה מהסכום הנקוב בהסכם הגירושין ולא דרשה את החזר הפרש, גם כעת אין מקום להיכנס להתחשבות מפורטת ביחס להיקף ההוצאות שיש לאם החל מהמועד שבו הילדים שולבו במוסד הנזכר.

על כך השיב בא כוח האב בכתב הערעור שעל פי הדין וההלכה אין בית הדין רשאי לטעון טענה זו לאם כדי לפטור אותה מהתשלום לאב משום שהיא עצמה לא טענה זאת.

תגובת המשיבה

לטענת המשיבה האב לא היה מעולם בקשר עם הילדים – מגיל שנתיים; כל שבת הילדים באים הביתה; היא קונה להם נעליים וביגוד, מוציאה על תקשורת, רפואה וטיפולי שיניים ונותנת להם כסף לארוחות. לאחרונה קנתה לבת ביגוד לחורף ב-1000 ש"ח.

לדבריה, רק בשנים האחרונות קיבלה דירה שעליה היא משלמת לרשויות 300 ש"ח לחודש, לפני כן שילמה במשך שנים רבות דמי שכירות חודשיים מלאים.

דיון

עתה ניגש להכרעה:

סכום המזונות שנקבע בין הצדדים היה על הרף הנמוך. בהסכם גירושין נכתב כדלהלן:

ממועד אישור הסכם זה ישלם האיש דמי מזונות – סך 2,500 ש"ח לכיסוי צורכיהם השוטפים של הקטינים. התשלום כולל מדור.

דמי המזונות ישולמו לאם בעשירי לכל חודש עבור החודש מראש ויהיו צמודים למדד המחירים לצרכן.

דמי המזונות ישולמו לאישה דרך הביטוח הלאומי.

כלומר: מראש הסכימו הצדדים על תשלום האב של סכום מזונות נמוך משמעותית מהמקובל – בדרך כלל נהגו בתי דין לפסוק סכום שכזה על תשלום של מזונות בלבד לשני ילדים ללא מרכיב מדור והוצאות מדור, ובנדון דידן האם שוכרת דירה במשך שנים ונושאת במלוא תשלום דמי השכירות – וכאשר מנגד מלוא הטיפול בילדים נופל על כתפיה בלבד.

נציין שהוסכם שהסכום הנ"ל יגבה באמצעות הביטוח הלאומי.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כפי הנראה כל זה נכתב והוסכם כדי למנוע חיכוכים והתדיינות בין הצדדים. וברור לנו כי סכום המזונות שנקבע בהסכמה משקף התפשרות מצד האב ומצד האם ומהווה הסכמה כוללת המכילה בתוכה גם את סעיף סידור הגט.

לזה כיוון בית הדין האזורי בדבריו "סכום זה מהווה התחייבות שנועדה לסייע לאם בהוצאותיה הרבות עבור הילדים, בלא שהצדדים יחויבו בהתחשבות שוטפת בכל חודש ובכל שנה מחדש".

אין כאן טענות שטען בית הדין במקום האם, כדברי בא כוח האב, אלא הסבר של בית הדין מדוע התחייבות האב לתשלום מזונות במסגרת הסכם גירושין כולל שונה מהותית מפסיקת מזונות הנקבעת ע"י פסיקת בית הדין, שיש לבחון אותה מחדש פעם אחר פעם בהתאם לשינוי נסיבות ובהתאם לצרכים.

אין אנו קובעים בצורה גורפת שמזונות שנקבעו במסגרת הסכם לא ישונו כלל בעתיד. אלא: אנו סבורים שעל בית הדין לשקול כל מקרה לגופו ולהתערב רק במקרים מיוחדים. ובנדון דידן, שבית הדין מצא שהמזונות שנקבעו בהסכם הגירושין היו ברף נמוך מאוד ומאחר ששמע את האם ואף דיבר עם הבן והתרשם מדבריהם על הוצאותיהם, על כן סבר שבנסיבות תיק זה אין מקום לערוך בשלב זה התחשבות פרטנית.

למותר לציין: אף כשהילדים שוהים בפנימייה ברור כי עדיין קיימות הוצאות של האם, ואין ספק שגם כשילדים נמצאים בפנימייה צריכים להחזיק בית בעבורם לצורך הזמנים שבהם יגיעו לביתם מהפנימייה, עם כל העלויות המשתמעות מכך.

עוד נוסיף: עקרונית התביעה העיקרית כשלעצמה – ביטול למפרע את החיוב במזונות החל משנת 2017 והשבת הכספים מהאם לאב – היא לכאורה תביעה שלא במקומה ולא ממוענת לכתובת הנכונה:

כפי שצויין לעיל הבן בגיר בן תשע-עשרה הבת כיום בת שבע-עשרה. האם גבתה את הכספים על פי הסכם הגירושין ועל פי דין והעבירה אותם לילדים. בא כוח האב לא טען שלקחה את הכספים לעצמה והם נמצאים ברשותה, אלא שקנתה לילדים דברים מיותרים, דברים שהאב אינו חייב לקנותם.

ככלל הפוסקים נוקטים שחיוב המזונות של האב הוא לילדיו, והאם משמשת שליחה שלהם לגבות את המזונות מהאב. כך מלבד שיטת הר"ן הידועה (כתובות פב מדפי הר"ף) שסובר שחיוב מזונות הקטין הינו חלק מחיוב המזונות לאימו, ואף הר"ן כתב בסוף דבריו "אבל לא ראיתי לראשונים שאמרו כן". על כן נפסק בשולחן ערוך (אבן העזר סימן עא) שהבא על הפנויה חייב במזונות הוולד, וכך אם מתה האם עדיין חייב האב במזונות בנו, וכך אין האם יכולה למחול על מזונותיו. וכך נוקטים בתי הדין (עיין עוד פד"ר כרך ד' עמ' 7; כרך ה' עמ' 173; כרך ח' עמ' 170 ועוד).

מאחר שמדובר במזונות שהועברו זה מכבר ובמשך שנים לילדים, הרי שאין מקום לתבוע כעת מהאם להשיבם. ככל ויש לאב טענות ותביעות על כספים שנאכלו – התביעה להשבת הכספים לכאורה היא כנגד הקטינים, כאשר למעשה כיום אין לו ממי לתבוע את אותם כספים.

בשולי הדברים ולא בשולי חשיבותם, ייאמר ברורות:

המצב שבו קיים נתק מוחלט בין האב לילדיו אינו מצב תקין, וצר לנו שלא נראה כי נעשה מעשה כלשהו כדי לשנות את המצב.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מסקנות והוראות

לאור כל האמור לעיל:

- א. דין הערעור להידחות והאב חייב בסכום שנקבע.
 - ב. פסק הדין ניתן ללא צו להוצאות. על המזכירות להשיב את דמי הערובה שהופקדו כתנאי לשמיעת הערעור, על פי הנהלים המקובלים.
 - ג. ניתן לפרסום בהשמטת פרטי הזוג.
- ניתן ביום י"ט בכסלו התשפ"ג (13.12.2022).

הרב אברהם שינדלר

הרב אליעזר איגרא

הרב דוד ברוך לאו – נשיא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה